

MAGYAR KURÍR.

Indult Bétsből, Kedden, December' 18-dikán, 1827.

Béts Dec. 18-dikán.

Ezen Magyar Újságnak eddig volt szerkesztője és kiadója Albisi PÁNTZEL DÁNIEL, Erdélyi Magyar Hazánkfija, nints többé! Hazájának írásai által használni kívánó, 68 esztendőkre terjedett munkás életét e' folyó hónap 15 dikén, torok gégeje bédagadásának következtében, elvégezte. Több esztendeig segítő társa lévén Szatsvay Sándornak, az egykori Magyar Kurír kiadójának, minekutánna ennek folytatására Dr. Decsy Sámuel nyerte meg a' Felsőg kegyelmes engedelmét, ő magának az Erdélyi Nagy Fejedelemség részére, külön egy Magyar Újság kiadására nyert a' Felsőg ségtől engedelmet, melyet Magyar Merkúrius nevezet alatt adott ki. E' szerint, azon egy időben, három Magyar Újság lévén Bétsben; a' Magyar Hírmondó, a' Magyar Kurír, és a' Magyar Merkúrius, jobbnak találták a' két utolsónak kiadóji, hogy a' M. Kurír írására magokat öszvekaptsolván, ez által, a' köz kedvességben volt M. Hírmondó mellett, egyesített erővel, a' M. Kurírt is fenntarthassák. Több esztendőig együtt írván ezen Újságot, minekutánna Dr. Decsy Sámuel, társa, 1815-ben meghalálozott, 's a' Kurír írásá a' b. Pántzél Dánielre magára szállott; ez meghalálozott Társának Özvegye és Gyermekei eránt olly nemes lelkűséggel viseltetett, hogy magát önként, azoknak segítésére, esztendőnként való, egynéhány száz forintokból álló penzió adásra kötelezte; a' mit, valameddig az-

szükséges volt, 's későbbben az idők változván, még maga sanyarogva is, telyesített. Újságok írása által Hazájának 36 esztendeig szolgált. Mind azok, kik őtet közelebbről esmerték, megvallják felőle, hogy ebbeli hívalában eljárni, ereje és tehetsége szerint, fáradhatatlan szorgalmatossággal 's hazafiúi buzgósággal törekedett; meggyőződve lévén a' felől, hogy az Újságírás, egy ahoz értő buzgó hazafinál kezében, Hazája előtt érdemeket szerzhető foglalatosság, melly mind a' Nemzeti Nyelv kultúráját hathatósan előmozdít-hatja, mind pedig a' mi földünkön előforduló mindennapi történeteknek hív előadása által, minden rangú és rendű Olvasóknak, nem tsak gyönyörködtetésekre, hanem, számtalan esetekben, hasznos tanúságokra is szolgálhat.

Melly buzgó hazafiúi indulattal kívánt legyen ebbeli kötelességének megfelelni, megtetszik abból, hogy minekutánna ereje elhagyván az írást már nem folytathatta, 's Jól-tévője, nemes lelkű Tok Kovács János Úr, Nagy Erdemű Hazánkfia és baráti az Újság folytatása felől eléggé gondoskodtak, ő életének szinte utolsó napjáig nem szünt meg aggódva arról tudakozódni. Ha minden buzgósága 's hivatalának megfelelni kívánó iparkodása mellett is, annyi bajok és gond között, mint a' mennyivel egy Újság szerkesztése 's kíváltképpen annak rendes elküldözése (melly másoktól is függ) együtt jár, utolsó esztendeiben, kedvellett Erd. Olvasóinak mindenben talám eleget nem tehetett; azt különösen gyakori testi erőt-

lenkedéseinek 's beteges állapotjának tulajdoníthatni, ki e' részben, ha szollhatna, bizonyosan így intézné utolsó szavait Ilazájához:

Hazám megengedj! hogy ha korom 's erőm
Sok gond 's bajok közt nem telyesíthető
Mind azt halálig, a' mit érted
Kell vala, hív 's köteles fíjadnak.
Harmintz hat évig vittem ezen teréht
'S folyvást igyekszém megbizonyítani,
Erőm 's tehetségem szerént, hogy
Meszsze Te tőled is, érted éltem.

A' December 7-dikén költ Ujságot még beteg ágyában maga írta. — Attól fogva, ne hogy az Újság elmaradásából Erdemes Olvasóji fogyatkozást lássanak, Ő Felségének ez eránt adandó kegyelmes rendeléség, ennek folytatását az itt!alábbirt mágára vállalta.

Mellyro nézve, kik e' Bétsi Magyar Újságot a' jövő esztendőre is jártatni kívánják, méltóztassanak ez eránt a' Posta hivataloknál a' szokott mód szerént rendelkezéseiket megtenni.

Márton Jósef,
Professor.

A Smyrnából és az Archipelagusról jött Tudósítások folytatása.

II. Frantzia Admirális de Rigny levele, Görög Ország Kormányzékli Helytartóság Commissiójához: Octóber 8 dikán 1827.

Uraim! Az alatt, midőn Ő Legkeresztényebb Felsége és a' N. Britanniai Felség hajós seregei abban foglalatoskodnak, hogy a' Török hajóssereget és hadi népet megakadályoztassák, hogy ezek Hydrához, Naupliához és Peloponnésusnak akármely más részéhez, 's szigetjeihez is mellyek a' Görögöknek hatalmokban vannak, ne közelíthessenek, naponként nevekedő álmélkódással látom, hogy a' Görög hajók, a'

helyett hogyja' veszedelemben forgó helyeknek segítségekre sietnének, mint tengeri rablók, a' meszsze kiterjedő tengeren elszéledvén a' békességes Nemzetek kereskedő hajóit fosztogatják 's kirabolják.

Hallom, hogy az Anglus és más mostanában kirablott hajók között, hét Frantzia kereskedő hajók is vagynak, mellyek a' szabad tengeren fogattak el, és kiraboltattak, mellyek közül kettő az Aeginai úgy nevezett Zsákmányok Törvényszéke eleibe hurtzoltatott.

Azon szövetség, mellyet a' három! Hatalmasságok egymással kötöttek, mint azt annak Bevezetése is világosan kifejezi, oda tzelez, hogy azok, a' tengeri rablásoknak, mellyek miatt a' tengeri hajókázás bátorságos nem lehet, véget vessenek. Kötelességek, ennél fogva, a' külömbféle hajós seregek kórmányozó Vezéreiknek, ezen tzeznak elérésére, minden eszközket elővenni.

Codrington Contra Admirális a' maga vélekedését, ezen tárgyra nézve, az Uraknak már tudokra adta. Midőn mi kötelességünknek tartjuk; a' Görögöknek abbéli jussaitat meghagyni, hogy hazajókat, melly mellett fegyvert fogtak, oltalmazzák; mi tsak azt kívánjuk, hogy oltalmazó eszközeik ellenséges módon ne a' békességes hajók ellen fordítottassanak, mellyek egy idő óta a' Görögöknek Tengerre való kitsapásaik miatt, tsak egyedül szenvednek, 's a' t.

Mi azt többé meg nem engedjük, hogy a' Görögök, az alatt a' szín alatt, mint ha ők a' Törökök ellen munkálkodnának, az egész közép tengernek minden részein azokat a' barátságos hajókat megtámadják mellyek a' Török birodalommal kereskedésbeli foglalatosságot folytatnak. Tsak olyan hajókat szabad elvenni, mellyek a' Törököknek hadi eszközöket szállítanak. De minthogy az' Urak hajóji ez alatt a' szín alatt, akármely, az Urakkal Bará-

ságban élő Nemzetek kereskedő hajóit megtámadják, azoknak hajóbeli Jóságukat felpredálják, hivatalos írásait szelyletszagatják, és a' tengerbe hányják, a' hajón lévőikkel embertelenül bánnak; azokat sanyargatják, 's a' t: ezennel kéntelen vagyok az Uraknak tudtokra adni; hogy a' Frantzia Hajóknak elfogása, és megvizsgálása hírom nélkül többé meg ne történjék. —

Valóban rendes történet lenne, ha az alatt, hogy mi mindent elkövetünk, a' mivel Hydra és Spezzia szigeteit oltalmazuk; ezeknek hajóit a' mi kereskedő hajóinkat ellenség módjára megtámadják, 's kirabolják. — Mellyre nézve, sietek az Uraknak a' következőket tudtokra adni:

1.) Hogy én minden szabad levelet, mellyek tengeri rablásra adtak, csak úgy nézek, mint a' mellyeknek semmi erejék nintsen. —

2.) Hogy a' Görög Hajók mellyek Vólólól kezdve Lepántóig a' tenger partjától 11. 12. tengeri mértföldnyinél tovább kiveznek, a' környül állásokhoz képest, feltartóztathatnak, és elvétethetnek. —

3.) Hogy Hydra és Spezzia szigetei minden az ő hajóit által elkövetett tengeri rablásokért, mint kezesek, számolni tartoznak. —

Ezeket az Uraknak tudtokra adván, kívánom, hogy e'felől Hydra és Spezzia lakosait tudósítsák, 's óhajtom, hogy ne legyenek kéntelen azon kemény eszközökhöz nyúlni, mellyeknek végre hajlása Fejedelmem kormányzékétől előmbe szabott.

Északi Amériikai Egy. Státusok.

Emlékezhettek réá ezen Ujság' Erdemes Olvasóji, hogy az Egyesült Amériikai Státusoknak Praesidensi választásakor, a' voksok többsége szerint Jackson Gene-

rálisnak kellett volna Elölülő Kormányozóvá lenni, de mivel, részére, a' voksok többsége nem ütötte ki a' törvényes számot, a' választás a' Constitutio szabásainak értelme szerint, a' Congressusra vagy Nemzeti Gyűlésre bízott, a' melly alkör Praesidenssé Adáms Urat választotta. — Most a' legújabb Newyorki tudósítások szerint, minden ott kijövő Ujság levelek a' féle buzdításokkal vagynak tele, mellyek a' Népet Jackson Generálisnak Praesidenssé lejendő választásától elidegeníteni törekednek. Indító okoktól ilyen jóvonduléseket hordanak fel; hogy ha ezt tennék, alkör szabadságjokat, virágzó állapotjokat fognák kockáztatni, sőt hogy úgy, mostani Egyesült Státusok, könnyen Katonai-Köztársasággá változhatnak. — Sok dolgok mostani meneteléből lehet már Hazánkban (így szóllanak) ennek a' szerénstétlen időnek nem sokára lejendő elkövetkezését gyanítani. Mert: a' katonai nevelés külömbféle helyeken egész tüzzel folyamatban van; az ifjúság, a' helyett, hogy az hasznos és tisztességes tudománybéli ismeretekre taníttatnék; tsupán csak katonai gyakorlásokban 's hadi fordulásokban foglalatoskodik, 's a' t.

Portugallia.

A' Gazette de Franco ilyen tudósításokat közöl Lisbonából, Nov. 18-dikán: „Az Ország Pairjei (Attyai) tegnap az Pjuda nevű Királyi Palotába mentek, hogy a' Régens Királyi Hertzegaszszonynak őket meghívott Királyi Rendelése szerint, megjelenvén; udvaroljanak. Illy tzelből az Országbeli Deputátusok is jelentették magokat Praesidenseknél. — A' Spanyol Országgi szökevények, kik eddig nálunk őrizet alatt tartattak, Anglus hajókra szállítottattak, hogy innen Angliába átalvitessenek.

Német Ország.

Portugalliai Infans Dom Miguel Ő Kir. Hertzege Münchenbe érkezvén, más nap a' Baváriai Király Ő Felsege, Fő Vendeget, Familiai Ebédre magához kéréte, mentetvén egyszersmind magát, hogy Ő Királyi Felsege a' Státus Tanácsban szükségesképpen megjelenni kívánván, elébb a' Királyi Hertzeget el nem fogadhatja. — Dél után a' Király az Infans Kir. Hertzege szállítására ment, a' ki maga részéről az Övegy Választó Fejedelemaszszonyt a' Leuchtenbergi Hertzeget és Károly K. Hertzeget látogatta meg, s azután utazását folytatta. — Az Infans Kir. Hertzege Dec. 11-dikén Augsburgba érkezvén, ott a' három szerentsen nevű vendégfogadóban ebédelt, s még az nap estve Páris felé elindult.

Béts.

A' Bétsi közönséges Theátrumi Ujságnak érdeemes Kiadója Bäuerle Adolf Úr, azon Munkájáért; mellyet Emlékezetkönyvben ezen Tzím alatt botsátott ki; Isten tartsd meg Ferentz Tsászárt, illy szép hazafiúi igyekezetének jutalmaztatására, a' Weimári Nagy-Hertzege Ő Kir. Magasságától, egy a' Nagy-Hertzeget mellyképével ékeskedő nagy arany Emlékpénzel, a' Pruszsiai Királyi Felseg Hitvesétől, a' Liegnitzi Hertzege-Aszszonytól pedig egy drága briliános arany gyűrűvel ajándékozott meg.

A' pénzfolyamat December 13-dikán;
közép ár:

A' Státus' 5 p. Centes Obligázióji 90
Az 1820-béli sorsosok, 144 2/5
Az 1821-béli hasonlók, 146 1/2
Béts városa 2 1/2 p. Centos Bankó Obligázióji, 44 5/8 kelték, mind C.P.-ben.

A' Bankó Aktziák kelték 1063 1/4 forinton.
Conv. Pénzben.

December 17-dikén.

A' Státus' 5. p. Centes Obligázióji 88 3/16
Az 1820-béli sorsosok, 143
Az 1821-béli hasonlók, 114 1/4
Bétsvárosa 2 1/2 p. Centos Bankó Obligázióji, 44 1/2 for. kelték, mind C.-ben.
A' Bankó Aktziák kelték 1032 3/10 forinton
Conv. Pénzben.

Bétsben az életnek közép ára e' volt Dec. 4-dikéig ezüst pénzben:

Búza Rozs Árpa Zab.
171 gar: 124 gar. 84 gar. 62 garas.

Magyar Ország.

Nagyságos Bárczai Bárczay Pál Úrhoz Ő Cs. K. Felsege Tanácsosához 's T. Pest Vármegeye Első Al-Ispányához.

Kevélyen jár a' bűn, virtust tapodva,
'S kérkedik; ha sir a' nyomattatott;
De a' Nemes, kit a' jaj meghatott,
Megáll felette szívben szomorkodva.

Lelkében ottan szent érzelmi kelnek,
'S az emberiségnek fő bényege,
Mint a' tavasznak tiszta kék ege,
Enyhülést ad a' dagadó kebelnek.

'S mikor hegedve van mély vérezése,
Emberi tett fénylőn az emberen,
Övé ekkor a' mennyek' érezése.

'S Jutalmad nem más, — hála' könnyi lésznek
Tettid' érezve a' buzgó erőn,
Mellyek Tégedet még nagyobbá tésznek.

B. H.

Köz Hirdetés.

Azon Hazafiúi tisztelet, mellyel szeretett Hazám és a' Nemes-Magyar Nemzet eránt örökösen viseltetem, volt egyedül való ösztönöm arra, hogy némű néműkép

pen, és bár mely tsekély részben, tisztelt Hazafi társaimnak szolgálni szerentsém lehessen. Ezen ösztöntől indittatva, minékutánna a' Törvényes Dolgoknak folytatásaira nézve, részszerént Deák, részszerént Hazai nyelvünkön iratott, több rendbéli Törvénykönyvek adattak ki, a' politikai Igazgatásoknak Hazánkban lévő, és a' Vármegyéket illető, szokott módjai eránt azomba, még eddig semmi magyar munka nem iratott, én az általam jegyzékben foglalt, és itt alább ki tett czimű kéz iratomat szándékozom közre botsájtani. Az érdekelt munkának ki-adatása eránt, még a' múlt 1826-dik esztendőben magamat több érdemes Urak előtt kinyilatkoztattam; mostan pedig a' midőn már az említett kéz iratomat, leg felsőbb Helyek-is megvizsgáltatván, annak ki adása, és közönséggé tétele, meg engedődött; bátorodom említett munkámat, mely részszerént a' hosszassabb időktől fogva gyakorlott, és fenn álló Szokásokon, részszerént a' Hazai Törvényeken, részszerént pedig a' Kegyelmes Királyi Rendeléseken, mint bizonyos talpköveken vagyon helyhezelve, Honnyunk nyelvét értő, minden Nemes Magyaroknak Hazafiúi buzgóságokba, alázatosan ajánlani.

Politikai Igazgatás,
avagy a' Magyar Országi Tekéntetes Nemes Vármegyék politikai Szerkeztetések, és Igazgatások módjainak, rövid le-írása. Ezen munka rövideden magában foglalja e' következőket:

1-ször. A' Vármegyék mikor, és miképpen vették eredeteket.

2- ször. A' Vármegyéknek politikai szerkeztetések, és Igazgatások módjai, általában véve miből állók.

3-ször. Mitsoda Tisztviselői vagynak a' Vármegyéknek, és azoknak külön külön politikai hivatalbéli foglalatosságok melyek.

4-ször. A' Vármegyék mitsoda poli-

tikai Igazgató Székéltől, és miképpen veszik a' Kormányozásbéli Rendeléseket.

5-ször. Mind az Igazgató Székeltől, mind a' Vármegyékre nézve mitsoda Törvénytévő hatalom az, a' mely törvényeket szab, és miképpen.

6-ször. A' Titulusokról, mely szerént elő adatik, hogy mind az Egyházi, mind a' világi Renden lévőknél, az Uralkodótól kezdve a' Vármegye Hivatalokig, a' máj időbeli szokások szerént, kinék kinék Hazai nyelvünkön, mi az illető Titulusa.

Ezen ittemlített munkára az elő fizetés ezüst pénzben 48 kr, és tart az előfizetés ideje e' folyó esztendei December hónap utoljáig. A' hozzám utasítandó Leveleket, valamint az elő fizetéseket is, Pestre a' Magyar utzában Nro 485. Tettes Réső Enzsel Sándor Tabularis Ügyész Úrhoz küldeni instálom.

Bizáki Puky Károly,
Több Tekéntetes Nemes Vármegyéknek Tábla Birája.

Tudományos Jelentés.

ilyen czimű 60 válogatott Predikáziók Gyűjteményéről:

Predigten auf alle Sonntage des Kirchenjahres, gehalten von Johann Wächter, erstem geistlichem Rathe des k. k. Consistoriums Augs. Confession, Superintendenten der evang. Gemeinden A. C. in Nieder-Österreich, Steyermark, im Königreiche Illyrien und, der zu Venedig, Director der k. k. protestantisch-theologischen Lehranstalt, und erstem Prediger der evang. Gemeinde A. C. in Wien. — Herausgegeben von einigen Freunden des Verewigten. — Zwey Bände in gr. 8. 1828. Im Verlage von J. G. Heubner in Wien, am Bauernmarkt Nro. 590.

Ama néhai elfelejtethetlen emlékeztető Superintendens Wächter János Úr több ízben is megkerettetett volt hitelző

Hallgatói által, hogy az előttök elmondott 's mindenkor nagy kedvességet nyert Prédikáziói közzül legalább némellyeket a nyomtatás által tenne közönséggé, bizonyos nevezetesebb alkalmatossággal mondott Tanításait egyenként nem is lehetett néki közre nem bocsátani, ellent nem áhatván a' köz ohajtásnak, ilyen egygyes Prédikáziói a' meg boldogúlt Superintendens Úrnak időről időre mind mintegy 15 számmal nyomtatásban meg is jelentek a' Közönség előtt, 's mindenkor köz díszetret, és kedvességet nyertek, még életben el is határozta magát ama Dresdai Chrysostomusnak, a' nagy Reinhardnak hív és szerentsés követője, arra, hogy változtatva egy Jesztendőre való Prédikázióit világ eleibe bocsássa. De ezen szándékában részszerint több féle fontos hivatalbeli foglalatosságai, rész szerént pedig a' véletlen szomorú halál által, megakadályoztatott. Némelly tisztelő Baráti a' meghólnak, ezen munkát önként magokra vállalván, 's tőlök kitelhetőképén eleget akarván tenni a' Közönség ohajtásának, számos munkáiból ezen nagy oratornak 60 darab Prédikáziókat egész gonddal ki válogattak, a' mellyek Német nyelven két Darabban a' nyomtató Sajtó alól, ollyszép külső formában, 's tiszta új betűkkel a' jövő esztendőnek első Hónapjában fognak világ eleibe jöni, hogy a' Könyvnek belső betségnek nemi némúltépén a' külső formája is meg feleljen, a' mint ezt a' már el készült elsőbb árkusok nyilván mutatják. A' Kiadó Bétsi érdemes Könyváros Heubner Úr ezen ritka, betségű gyűjteménynek nagyon mérsékeltt árát 2 forinton határozta ezüstben, szép tiszta fejér papírosra nyomtatva; ide nem értvén a' megboldogúltnak jól talált melj-képét Rézmetzésben, a' mellyet az említett Könyváros Úr boltjában különösen meg lehet szerezni. — Az Előrevaló fizetés idejét a' folyó esztendő végéig kész meghoszsabbítani: de már

Velin papírosan a' jelentést elnem fogadhatja. — A' munkának az ára a' Könyves boltokban a' jövő esztendőben jóval fellyebb fog emeltetni. Mit várhatnak ezen Gyűjteményben azok a' kik ezt magoknak megszerezni kívánnák, azt ezen rajzolásból valamennyire által láthatják, mi a' felől megvagyunk győzöttetve, hogy maga a' munka minden várakozást felül fog haladni. — (Folytatása következik).

Jelentés.

Addig is, míg a' Magyar Nyelvről irtt Érsekezesem felől bővebben tudósíthatnám Hazámíjait, kötelességemnek tartom Erdemes Előfizetőimre nézve jelenteni, hogy megjelenésének elkéstét, azon, mind reám, mind Előfizetőimre nézve kedvező környülállásnak kell tulajdonítani, hogy egy Fő Méltóság kívánságára, mint ezt majd a' munkában megláthatni, a' könyvhöz tartozó igen költséges réz Táblák számát szaporítom, és azokat nem köre, a' mint elkezdtem, hanem a' Munkát partfogása alá vett Fő Méltóságnak kívánságára, Mester kezek által rézre metsetem, hogy azoknak megjelenéselt, Nemzeti Nyelvünk eránt, a' Külföldiek figyelmét is annál inkább magára vonja 's megérdemelje. Ehez képest elvettetvén a' Kötéblák, a' Réztáblákat Pesten Karats Ferentz Hazánkfia készíti, kinek gyönyörű írásmetszése eléggé esmeretes. Közülök 4 Tábla félárkus formában (in folio) kímetszve már készen van, 's azokat ott 's nálam is megláthatni. Illyen környülállások között, midőn az előfizetést önkéntvaló 's a' tudományos világban nem tilalmas uzsorával kívánom visszatéríteni, reménylen, hogy Titt. Erdemes Előfizetőimtől a' varakoztatásért bocsánatot nyerek.

Nyelv-vizsgálás.

Egy igen érdemes Hazafi az itt mindjárt következő kérdést tette előmbe, melly-

re én írásban feleltem. Feleletemet a béli kivánsága jelentésével küldő vissza, hogy ezt valamely Magyar Folyóírásban közre botsátni el ne mulasztaszam; melyet ezennel teljesíték.

A Magyar Írásban e'nyi féleképpen fordul elő ez a szó: Eleibe, Elejbe, Elejébe, Elibe, Elébe, 's így ezek szerént az első és második személyben is: Eleibem, Elejbem, Elejembem, Elimbe, Elémbe, Előmbe, Elébed, Elejbed, 's a' t. Eleinkbe, Elejbünk, 's a' t.

Kérdés. Hogy szaporodhatott ezeknek írások módja így el, 's mellyik közülök helyesebb, és miért?

Fel. Ezen öszvetélteli deák igazságtárat, e-, ex-, pro-, (hervor), magyarul két képpen mondjuk: Magyar-Országban rendszereént így: Elő, Erdélyben így: Elő. E' kettőből ragasztékkal 's helyre mutató be végzettel lettek ezek:

1. E. Előmbe, Elődbe, Eleibe, v. Elejbe, *)
T. Előnkbe, Előtökbe, Eleikbe.
2. E. Elémbe, Elédbe, Elébe, v. Elibe. **)
T. Elénkbe, Elétekbe, Eléjtekbe.

Idővel ezeknek négy féle módon szóadásba ment, de egy jelentésű 3-dik személyéből, a' nyelvnek helyes szabásaira nem ügyelő köz nép e'nyi féle képpen csinálta az 1-ső és 2-dik személyeket:

Az Egyesben.

a) Eleibe,	Eleibed,	Eleibem.
b) Elejbe,	Elejbed,	Elejbem.
c) Elébe,	Elébed,	Elébem.
d) Elibe,	(Elibed,	(Elibem.
	(Elidbe,	(Elimbe.

A' Többsben.

- a) Eleibek, Eleibetek, Eleibünk.

*) melly utolsók, hihető; az eleinte Előjébe megrövidítéséből lettek.

**) mint: Közibe, Felibe.

- b) Elejbet, Elejbetek, Elejbünk,
c) Elébet, Elébetek, Elébünk.
d) Elibet, Elibetek, Elibünk.

Látni való, hogy mind ezek hibás szóadás által lettek közönségessé, és hogy csak az első, ú. m. az 1. és 2. szám után lévők helybenhagyhatók; az a) b) c) d) betűk után állóktól származtattak pedig mind éppen olyan helytelenek, mint ha e' helyett: kezünkbe, vagy kezetekbe, ezt mondanám, kezibünk, kezibetek.

Éppen ilyen hibásan mondatnak és íratnak ezek is így: Felibem, Felibed, Felibünk, Felibetek, és Közibünk, Közibetek, mellyek helyesen így vagynak:

1. E. Fölömbe, Fölödbe, Fölébe,
rövidítve: Fölibe, Felibe.
T. Fölünkbe, Fölötökbe, Fölökbe.

De helyettek már ma inkább ezekkel élnek: Fejem felibe, fejed felibe; fejünk felibe; és többnyire csak a' 3-dik személyben fordul elő így: fölibe v. felibe akasztani, felibe írni, felibe borítani, 's a' t.

2. E. — — — Közibe.
T. Közénkbe, Közétekbe, Közéjtekbe.
Közinkbe, Közitekbe, Közikbe.

A' mellyekkel való élést, ezekkel: be — közénk; be — közétek; be — közéjtek, ha szinte ki lehetne is kerülni, így: beállott közénk, e' helyett: közinkbe állott; jó azokat tsakugyan változtatás, 's a' nyelv erejének sokasíthatása végett megtartani. P. o. Berepült egy bomba közénk; — egy bomba repült közinkbe, — berepült egy bomba közinkbe. — Így a' következő hatlábú versben is:

Hogy ha közinkbe beállsz, 's bátran emberkedel együtt

A' mi vitézinkkel, 'e mint Tiszt társ
viszsa Ilazdába,

A'kor 's a' t. — — —; sebb is erősebb is, mint így: Hogy ha közénk be állsz, 's a' t. —

Letts az Elő szótól még egy Magában-érthető is, t. i. Elej, mint a' Tetőből a' Tetej, a' Főből a' Fej, mellyek, minthogy tulajdonosaikkal együtt szoktak állani, ragaszték nélkül nem igen fordulnak elő. Az ezen Elej szótól jövő, 's a' 5-dik személy ragasztékjával és a' be utoljáraival öszvetett Elejébe, vagy rövidítve Elejibe szót, szembetűnő hiba nélkül, az Elibe vagy Elejbe szóval fel nem tserélhetjük. Mert p, o. ha e' helyett: Eleibe mentek a' Basának, 's a' t. ezt mondjuk vagy írjuk, Elejébe vagy Elejibe mentek a' Basának, ez a' nyit tesz: be vagy bele mentek az Elejébe. E' szerént, más az Elejébe lőni, más Elejbe lőni a' vadnak, szarvasnak, 's így tovább —

A' millyen virtusnak tartja minden józan gondolkodású Tudós az írásmódbeli türeelmet; éppen olyan kötelességének esmeri e' mellett a' nyelvvizsgáló Grammatikus, tisztán és egyenesen kimondani, mi jó, mellyik jobb; mi, a' nyelv természeti alkotása szerént helyben hagyható, mi helytelen, és mi rossz.

Ezeknek közlése alkalmával, Tisztelendő Tudós Kolmar Jósef Úrnak a' 28-dik Számú Hasznos Mulatságokban előforduló ím ez mondására: „nagy fába „vágta“ (az Értekezések Írója, t. i. én), „a' fejszét; mert — így menni végig az „egész Magyar nyelven és a'nak egyes szavain, a' mint ez a' most közlött mustra „mutatja: már az óriási erőt kíván. An„nál szebb dolog lesz, ha a' ma hólnap „születendő munka megoldandja a' Gordiumi tsomót.“; ne talám, ennél fogva,

a' Hasznos Mulatságok Érdemes Olvasóji illyent valamit várjanak tőlem, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy:

Az én Értekezésem nem illy véghetetlen kiterjedésű, 's nem szándékszik minden egyes magyar szót chemice lombikon letsepegtetni és analizálni; mert már illyen munkát, még a' kor is, ha a'ra elég tudománnyal bírnék, tőlem, mint T S A K napszámából élő Nyelvtanítótól, legfeljebb is úgy lehetne várni, ha Matulási évekig élhetnék! pedig még jó fizetés mellett is nehéz volna már ma annyit ideig élni. — Tsak az tehát, röviden kimondva, Értekezésemnek, ezen tekintetben, egyik tzelja, hogy a' Principiumokra (sarkalatokra), mellyekből kiindulva bátran fel lehet a' mi Nyelvünknek eredeti származásáig menni, Íróinkat figyelmetesebbé tegyem, 's a' Nyelv fejtegetése módját, azok szerént, clegendő példákkal felvilágosítván; az által egyszer'smind azt is megmutassam, hogy, e' részben, ne mindent tsak némelly Zsidó-, Arabs-, Persa- 's Török-nyelvekben jártas Tudósainktól várjunk; a' kiknek ugyan felette sok, — de más oldalú hasznokat vehetjük, másikk tzelja szerént pedig Értekezésemnek, a' felől igyekszem Magyar Hazámfiat meggyőzni, hogy a' Nyelv-planétáknak ez a' Saturnusa, a' Magyar Nyelv, mellyet mostani Hazájában hét nyelvek vesznek körül, sokkal több figyelmetességet érdemelt volna, mint a' mennyire ezt közönségesen régtől fogva méltóztattuk, midőn ennek elmellőzésével, szinte a' mai időkig, más idegen holt nyelvet igyekeztünk magunk között elevenségre és életre vissza hozni.

Márton Jósef
Professor.